

ครั้งหนึ่งในชีวิตราชการที่เกาะตะรุเตา ประวัติความเป็นมาของนิคมฝึกอาชีพตะรุเตา (4): สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของนักโทษการเมือง

นักโทษการเมืองที่ถูกส่งไปกักกันที่เกาะตะรุเตาในปี พ.ศ. 2482 มีจำนวน 70 คน **ส่วนใหญ่เป็นนักโทษคดีกบฏบวรเดช** พ.ศ. 2476 อีกส่วนหนึ่งเป็นนักโทษคดีกบฏนายสิบ พ.ศ. 2478 มีรายนามเท่าที่ค้นได้ในขณะนั้นจำนวนทั้งสิ้น 59 คน ดังนี้

1. ร้อยตรีกรี พิมพกร	ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
2. ร้อยโทจงกล ไกรฤกษ์ นายทหารเสนานิการจังหวัดทหารบกพิษณุโลก	7. นายแจลัม เลี่ยมเพ็ชรรัตน์ ทนายความจังหวัดนครราชสีมา และเป็นใหญ่ในคณะกบฏบวรเดช
3. ร้อยโทจรรยา ปัทมินทร์	8. พันตำรวจตรีหลวงชาญนิคม (ทอง จันทศร)
4. เรือเอกหลวงจักรโยธิน (ม.ล.บุศย์ อิศรางกูร) ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขัง เกาะเต่า	9. นายชูลี สาระนุศิษฐ์
5. พลตรีพระยาจินดาจักรรัตน์ (เจิม อาวุธ) เจ้ากรมช่างแสงทหารบก	10. นายเชื้อ ชมวิทย์ นายสถานีรถไฟเพชรบุรี
6. ร้อยตำรวจเอกหลวงโถมพลล้าน (เชิด โถมลบุตร) ผู้บังคับกองตำรวจ จังหวัดเพชรบุรี	11. พันจ่าเอกदनัย ไม้จันทร์
นายตำรวจคนสนิทของอธิบดีกรมตำรวจสมัย	12. นายไถง สุวรรณทัต
นาย พล ตำรวจตรีพระยาอธิกรณ์ประกาศ (หลุย จาติกวณิชย์) (หลวงโถมพลล้าน	13. พลตรีพระยาทรงอักษร (ชวน ชวนะลิจิต) เจ้ากรมเสมียนตรา
	14. นายเต็ม วาทิน คนรับใช้พระยาตราภัยพิพัฒน์

ลำดับที่ 1 - 17 ส่วนใหญ่จะเป็นนักโทษการเมืองคดีกบฏบวรเดช

15. ร้อยตรีน้อย เพ็ญกุล แห่งกองทัพบหาราบที่ 15 นครราชสีมา
16. ร้อยตำรวจเอกนัด ฤๅษณะสุวรรณ
17. หลวงบรรเทิงยุทธการ
18. ร.ต.บุญรอด เกษสมัย นายทหารคนสนิทของ พ.อ.พระยาศรีสิทธิ สงคราม (ดิน ท้าวราบ) ผู้เสียชีวิต ในการรบที่ปากช่อง
19. ร้อยตรีประเสริฐ คชมทิพย์
20. ร้อยตรีผั่น จันทโรจน์
21. ร้อยตรีเผื่อน บุญทวีกร นายทหารกองหนุนจังหวัด ทหารบกนครราชสีมา (ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
22. พันตรีหลวงพลหาญสงคราม (จิตร อัครนิพัทธ์)
23. พระพิทักษ์สมุทรเขต (เงิน วราภิโมกษ์)
24. เสวกโท หลวงมหาสิทธิโวหาร (สอ เศรษฐบุตร) เลขาธิการกองคมนตรี สภาสมัยรัชกาลที่ 7
25. ร้อยตรีมุกดา เวณจันทร์
26. นาวาโทพระแมนศรีจักร (แมน ปรีดิกันธิ์)
27. พันตรีหลวงโยธีภูมิ (เอื่อง รัตนศฤงค์) ผู้บังคับกอง ทหารนครราชสีมา
28. หลวงฤทธมัตย์(เจริญ สภาวะโสคติ) ปลัดจังหวัดสระบุรี
29. พันเอกพระยาฤทธิรงค์ธเนท (ทองคำ ไทไชโย)
30. หลวงฤทธิวิธการ (ฤทธิ ปาลยบุตร) อัยการจังหวัด ทหารบกจังหวัด เพชรบุรี
31. พลเรือตรี พระยาวิชัยสุนทร
32. พันโทพระวิเศษโยธบาล (ปาน สุนทรจันทร์) ผู้บังคับการทหารบก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- * 33. นาวาเอกพระยาศรวิชัยพัฒน์ (เลื่อน ศรวิชัยวานิช) ผู้ช่วยปลัดทูลฉลอง กระทรวงกลาโหม
34. พระศรีสุทัศน์ (ม.ล.อนุจิตร คณจร) ผู้ว่าราชการ จังหวัดสงขลา
35. ร้อยเอกขุนศิริโยธิน (ศิริ กลัมพากร) นายทหารคนสนิท ของผู้บังคับ กองพันทหารราบจังหวัดเพชรบุรี
36. ชุนสารภีพิชิต (สารี บุญยมิตร) นายร้อยโททหารบก นครราชสีมา (ท่านผู้นี้หนีไปอินโดจีนแล้วกลับมา ถูกจำคุกภายหลัง)
37. อำมาตย์เอกหม่อมเจ้าสุขปรารถ กมลาสน์ นายช่าง รถไฟประจำภาคอีสาน
38. อำมาตย์เอก พระยาสุรพลพิพิธ (เป้า สมนดิษฐ์) ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี
39. พันเอก พระยาสุรพันธ์เสนี (อิน บุญนาค) สมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี
40. พระยาสุริยราชวรภัย (ศิริ วิเศษโกสินทร์)
41. หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร เจ้ากรมตรวจจักษิกรรม กระทรวงเกษตร
42. นาวาโทพระแสงสิทธิการ (แสง นนทสุต) (ถึงแก่กรรม ที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
43. ขุนไสว มัณยาภาศ
44. นายหลุย ศิริวัต เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เดลิเมล์ และ บางกอกเดลิเมล์
45. นายอรุณ บุญนาค สารวัตรรถจักร ควบคุมดูแล รถจักรในแขวงจังหวัดนครราชสีมา
- * 46. ขุนอัคนีรถการ (อัน ไชยพุกฤษ) สารวัตรเดินรถ กรมรถไฟ
47. นายอำ บุญไทย ครู นักเขียนการเมืองในนามปากกา “แม่โขง” (ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
48. สิบเอกกวย สิ้นธุวงศ์ แห่ง ร.พัน 2
49. สิบเอกเข้ม เฉลยทิศ แห่ง ร.พัน 2
50. สิบเอกเข้ม สายสุวรรณ แห่ง ร.พัน 2
51. สิบเอกเข้ม บัวปล้ม แห่ง ร.พัน 2
52. สิบเอกถม เกตุอำไพ แห่ง ร.พัน 2
53. สิบโท ม.ล.ทวิวงศ์ วัชรวิธ แห่ง ร.พัน 2
54. สิบเอกเที่ยง แซ่ซิ้ม แห่ง ร.พัน 2
55. นายนุ่ม ณ พัทลุง หัวหน้าสถานีรถไฟอุดจิก นครราชสีมา (ท่านผู้นี้ เคยถูกจับคราวกบฏบวรเดช

แล้วได้รับการปล่อยตัวมาครั้งหนึ่ง ได้มาเข้ากับกบฏ
นายสิบอีก)

56. สิบโทแผ้ว แสงส่งสูง แห่ง ร.พัน 2
57. สิบโทเลียบ คชินทพวงศ์ แห่ง ร.พัน 5
58. สิบโทศาสตร์ คุชกุล แห่งแผนกทะเบียนพลกลาโหม
(ท่านผู้นี้ถึงแก่กรรมที่ค่ายคุมขังเกาะเต่า)
59. จ่านายสิบสาคร ภูมิชาติ แห่ง ร.พัน 3
ลำดับที่ 48 - 49 เป็นนักโทษการเมืองคดีกบฏนายสิบ
หมายเหตุ * ที่หลบหนีจากเกาะตะรุเตา

นักโทษการเมืองทั้ง 70 คน เดินทางออกจาก
สถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2482
เวลา 16.00 น. ไปถึงสถานีรถไฟควนเนียง จังหวัดสงขลา
ในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2482 เวลา 14.00 น. จากนั้น
เดินทางต่อไปจังหวัดสตูล ด้วยรถยนต์สองแถว
ระยะทางประมาณ 80 กิโลเมตร ถึงเรือนจำจังหวัดสตูล

ก่อนยามค่ำ และถูกควบคุมไว้ที่เรือนจำจังหวัดสตูล
2 วัน เพื่อรอการส่งไปยังเกาะตะรุเตา ในระหว่างนี้
นักโทษการเมืองได้ร้องขอต่อขุนอภิปพัฒนสุรภินท์
ให้ถอดตรวน ซึ่งที่สุดก็ได้รับการยินยอม ทำให้นักโทษ
ได้รับความสะดวกขึ้น ในวันที่ 20 กันยายน 2482
นักโทษการเมืองก็ถูกส่งไปเกาะตะรุเตา โดยขึ้นรถยนต์
ไปที่ท่าเรือเกาะนกเพื่อลงเรือยนต์ชื่อ เรืออาดังและราวี
เรือบรรทุกนักโทษทั้ง 2 ลำนี้ มีตำรวจถือปืนควบคุม
ไปด้วยลำละ 6 นาย เวลา 15.00 น. เศษ เรือก็ออก
จากท่าเรือเกาะนกไปเกาะตะรุเตา ระยะทางประมาณ
40 กิโลเมตร ซึ่งคาดว่า จะถึงเกาะตะรุเตาก่อนค่ำ แต่
ปรากฏว่าเมื่อเรือไปถึงเกาะตะรุเตา เวลา 19.00 น.
เศษน้ำแห่งเรือเล็กไม่สามารถออกมาต้อนรับนักโทษ
จากเรือใหญ่ได้ ต้องรอนจนถึงสองยามเศษของวันที่
21 กันยายน น้ำจึงขึ้นมากพอที่เรือเล็กจะมารับได้
นักโทษขึ้นฝั่งที่อ่าวตะโล๊ะดุดัง เมื่อเวลา 02.00 น.

หลังจากชนของเข้าที่พักแล้ว ผู้คุมได้ส่งนักโทษกักกัน
ให้นำแกงร้อน ร้อนเส้น มาให้ 1 ถัง เพื่อบรรเทาความ
หิวของนักโทษการเมือง

สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมือง ก่อนสงครามเอเชียบุรพา

สภาพที่อยู่อาศัยของนักโทษการเมืองในระยะ
แรกนั้น เป็นโรงเรือนขนาดใหญ่ กว้าง 5 เมตร ยาว
ประมาณ 30 เมตร สร้างด้วยไม้ หลังคามุงใบหวาย
ภายในเป็นห้องโล่ง แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองแถวมี
ทางเดินตรงกลางโดยกำหนดให้นักโทษแต่ละคนมี
อาณาเขตของตนเอง กว้าง 60 เซนติเมตร ใช้เป็น
ที่นอนและเมื่อเวลาอนจะหันเท้าเข้าหากัน
นอกจากนี้ทางนิคมฯ ได้กำหนดพื้นที่เป็นเขตค่าย
คุมขังนักโทษการเมือง มีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่
โดยมีธงแดงปักไว้สองข้างที่พักระยะประมาณ 1
กิโลเมตร เพื่อบอกขอบเขตที่แน่นอน นักโทษจะ
ออกนอกเขตไม่ได้ ถ้าจะออกนอกเขตต้องขออนุญาต
ส่วนด้านทะเล เปิดเสรีให้นักโทษการเมืองลงอาบน้ำ
ได้ตามใจชอบ สำหรับนักโทษซึ่งอยู่มาก่อนนั้น
อยู่ลึกเข้าไปด้านในและถูกห้ามไม่ให้มาติดต่อกับ
นักโทษการเมืองโดยเด็ดขาด ทั้งนี้ รวมไปถึงเจ้า
พนักงานด้วยยกเว้นเฉพาะกรณีมีราชการเท่านั้น จึง
อนุญาตให้ติดต่อกับนักโทษการเมืองได้ สำหรับ
การคุมดูแลนั้น จะมีเจ้าพนักงานทำหน้าที่เวรยามเฝ้า
ตามจุดต่างๆ ที่กำหนดเขตไว้ แต่จะเข้าไปในบริเวณ
ที่อยู่ของนักโทษการเมือง โดยไม่มีกิจราชการไม่ได้
เช่นกัน ส่วนตัวตำรวจนั้น กรมตำรวจจะส่งตำรวจ
สันติบาล กอง 2 มาช่วยดูแลอีกชั้นหนึ่งด้วย โดยส่ง
มาเป็นผลัดๆ และสร้างหอคอยให้ตำรวจอยู่ประจำ

เวรยามเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานของนิคมฯ

การควบคุมดูแลเป็นไปด้วยความเข้มงวด แม้แต่
การไปอาบน้ำซึ่งต้องเดินไปอาบนี้ เป็นระยะ
ทางประมาณ 1 กิโลเมตร ก็ต้องมีผู้คุมไปด้วย
สำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์ไปอาบน้ำจึงมีอาหารที่ทางนิคมฯ
กำหนดก็อาบน้ำทะเลหน้าที่พักหรือบางครั้งก็ไปอาบน้ำ
ที่น้ำตกใกล้บ้าน นายหมี่ ศรีวิโรจน์ ซึ่งเป็นชาวพื้นเมือง
เพียงครอบครัวเดียวที่ยังอาศัยอยู่บนเกาะนี้ การเดิน
ทางไปอาบน้ำที่น้ำตกดังกล่าวต้องเดินข้ามคลองที่
น้ำทะเลขึ้นถึง ฉะนั้นจะไปอาบน้ำตก ต้องไปเฉาะ
ตอนน้ำลงเท่านั้น อย่างไรก็ตามต่อมาทางนิคมฯ ก็ให้
นักโทษมีอิสระพอสมควร ในตอนกลางวันจะไปไหน
ก็ได้ เช่น ขึ้นเขา เข้าป่า ตามธรรมชาติต้องแจ้งให้
ผู้คุมทราบ แต่นานวันเข้าก็ไปกันโดยไม่ต้องลา
ซึ่งเป็นโอกาสให้นักโทษกลุ่มหนึ่งได้สำรวจภูมิประเทศ
และกำหนดเส้นทางที่จะหนีได้ในที่สุด

สำหรับอาหารในระยะแรกก่อนที่นักโทษจะหนี
ไปนั้น ทางนิคมฯ จัดทำให้รับประทาน วันละ 3 มื้อ
ภายหลังจากนักโทษหนีไปแล้ว ก็ต้องลดเหลือวันละ
2 มื้อ สภาพของอาหารค่อนข้างเลวตามบันทึกของ
พระยาสุรพันธเสนีกล่าวว่า อาหารเลวมากรับประทาน
ไม่ได้ เนื้อเค็มเค็มเหมือนเกลือ และมีกลิ่นเหม็นอย่าง
ร้ายแรง ยิ่งกว่านั้นน้ำพริกก็เหม็นกะปิ เหม็นเหมือน
ปลาเน่า ข้าวสุก (ข้าวแดง) เติมน้ำด้วยเม็ดกรวด
และทราย เพราะปนมาเพื่อให้หนักตาชั่ง ดังนั้น
นักโทษการเมืองหลายคนจึงแก้ปัญหาด้วยการจ้าง
ครอบครัวผู้คุมทำอาหารให้รับประทานเดือนละ 15 บาท
และนอกจากนี้ครอบครัวผู้คุมยังทำห่อหมก แกง
และขนมมาขายนักโทษการเมืองอีกด้วย ทำให้อาหาร
การกินของนักโทษการเมืองดีขึ้น

เนื่องจากนักโทษการเมืองได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำงานโยธาและไม่ต้องสวมใส่เครื่องพันธนาการใดๆ ทั้งสิ้น กิจวัตรประจำวันของนักโทษการเมืองจึงไม่ลำบากมากนัก โดยในแต่ละวันจะมีกิจกรรมเท่าที่พอจะรวบรวมได้ ดังนี้

06.00 น. ทุกคนเข้าแถวตรวจนับหน้าเรือนนอน

07.00 น. ผู้คุมจะควบคุมนักโทษไปอาบน้ำที่ล้างาร

08.00 น. รับประทานอาหารเช้า

09.00-11.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

02.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง (หลังจากนักโทษการเมือง 5 คน หนีไปได้ อาหารมื้อเที่ยงก็ถูกงด)

03.00-15.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

05.00 น. ผู้คุมจะควบคุมนักโทษไปอาบน้ำที่ล้างาร

16.30 น. รับประทานอาหารเย็น

08.00 น. ทุกคนเข้าแถวตรวจนับหน้าเรือนนอน หลังจากนั้นทุกคนพักผ่อนตาม อัธยาศัย จะนอนเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน

21.00 น.

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองไม่ลำบากจนเกินไปนัก มีอิสระเสรีในอาณาเขตที่กำหนดให้ค่อนข้างมากทีเดียว

นักโทษการเมืองหมี

ถึงแม้ว่าสภาพความเป็นอยู่ของนักโทษการเมืองบนเกาะตะรุเตา จะสุขสบายกว่าที่เรือนจำบางขวาง เพราะอากาศดีและมีเสรีภาพมากกว่า แต่ก็ยังมี

ความยากลำบากในเรื่องอาหารการกิน และการดูแลสุขภาพจากโรคภัยไข้เจ็บ ประกอบกับความต้องการอิสรภาพของนักโทษการเมืองบางกลุ่มจึงได้มีการจับกลุ่มปรึกษารื้อกันที่จะคิดหลบหนีออกจากเกาะตะรุเตา โดยยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อแลกอิสรภาพ เพราะถ้าถูกจับได้อาจถูกยิงตาย ในตอนแรกมีผู้คิดที่จะร่วมหลบหนีไปด้วยจำนวนมาก แต่ได้ถอนตัวในภายหลังเพราะคนเหล่านั้นเกรงว่าจะถูกยิงตายเสียก่อนที่จะหนีพ้นไปจากเกาะ ดังนั้นจึงเหลือคนที่หนีไปเพียง 5 คน คือ พระยาสุรพันธเสนี พระยาศรภักย์พิพัฒน์ นายหลุย ศิริวัต ขุนอัคนีรถการ และ นายแจลัม เลี่ยมเพชรรัตน์ โดยจะหนีไปยังเกาะลังกาวิ ซึ่งอยู่ห่างจากเกาะตะรุเตาเพียง 4.8 กิโลเมตร

ในการเตรียมการเพื่อจะหนีไปนั้น พระยาสุรพันธเสนี ได้พยายามตีสนิทกับ นายหมี ศิริโรจน์ ชาวเกาะเก่าแก่ที่ไม่ถูกไล่ออกไปจากเกาะ เพื่อเกลี้ยกล่อมให้เป็นผู้ช่วยเหลือในการหนี ในที่สุดสามารถพูดเกลี้ยกล่อมให้นายหมีมีความหวังในอนาคตและด้วยเงินตอบแทน

5,000 บาท ทำให้นายหมี ตกลงใจที่จะนำนักโทษ การเมืองชุดนี้หนีไปเกาะลังกาวิ โดยนายหมีเป็นผู้นำทาง และจัดเตรียมเรือใบ โดยได้รับความร่วมมือจากลูกเขย คือ นายแถว เซวานาครัย ซึ่งเป็นผู้คุมในขณะนั้น

สำหรับพระยาศรารักษ์พิพัฒน์ เป็นผู้มีความรู้ เรื่องวิธีส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นอย่างดี รับหน้าที่เป็น ผู้จัดการนำทางเมื่อหนีไปถึงเกาะลังกาวิ และโดยมี การหนีไปยังประเทศมาเลเซียนั้น จำเป็นต้องใช้ ภาษามาลาญอย่างมาก ท่านจึงได้เรียนภาษาดังกล่าว เพิ่มเติมจากที่เคยรู้มาบ้าง โดยได้ถามจากพระยา สุรพลพิพิธ

ส่วนนายแฉล้ม เลี่ยมเพชรรัตน์ เป็นผู้มี ความสำเร็จวิชาโหราศาสตร์ จึงเป็นผู้กำหนดฤกษ์ ในการเดินทาง โดยกำหนดให้หนีออกจากเกาะตะรุเตา ในวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2482 เวลา 20.00 น. เศษ

ในการหนีนั้น นอกจากเสื้อผ้าที่จำเป็นคนละห่อแล้ว ทุกคนมีมีดขายนคนละเล่ม ซึ่งซื้อมาจากนักโทษด้วยกัน เล่มละ 30 สตางค์ เพื่อใช้ป้องกันตัวในยามฉุกเฉิน

เมื่อได้เวลาฤกษ์ดีตามที่โหรแฉล้มกำหนด (ปรากฏว่า คืนนั้นเป็นคืนเดือนหงายแสงจันทร์ส่องแสงสว่าง ไปทั่ว ทั้งเกาะ ลมก็สงบมาก) ทุกคนต่างก็ทยอยออกจาก เรือนนอน ซึ่งเป็นที่คุมขังด้วย โดยไปกันเป็นทีม พระยาศรารักษ์พิพัฒน์ไปกับพระยาสุรพันธุ์ และ ขุนอัคนีรถการ ส่วนนายหลุย ศิริวัต และโหรแฉล้ม แยกกันไป โดยนัดพบกันที่แหลมแห่งหนึ่งบริเวณ ท้ายเกาะ

กลุ่มนักโทษการเมืองได้พากันลอบหนี โดยเดิน เลียบริมหาดทราย บางครั้งต้องเดินท่องน้ำทะเลซึ่ง ไม่ลำบากนักเพราะเป็นเวลาน้ำลง แต่ก็ต้องระวัง จะเหยียบมีทุกซุม ดังนั้น เมื่อท่องในน้ำ พระยาศรารักษ์ จึงให้ทุกคนสวดชาโดยแรง เพื่อให้จะเซตใจ เพราะ จะเข้จะไม่อยู่ในน้ำที่มีระลอก เมื่อถึงน้ำลึกก็ต้อง ว่ายน้ำบ้าง ประมาณ 20 นาที ก็ถึงโขดหินที่จะต้อง ปีนป่ายต่อไป หลายคนถูกหินบาดหลายแห่งจน เลือดไหลได้รับความลำบากยิ่งนัก แต่ในที่สุดก็ไปถึงที่ เรือจอด คือ บริเวณแหลมท้ายเกาะ ซึ่งกำบังสายตา

ของผู้คุมได้ดี เมื่อทุกคนพร้อมแล้ว ออกเรือ เวลา 23.00 น. บนเรือมีคนประจำเรือ 4 คน และมีใบประจำเรือด้วย เรือได้แล่นเลียบไปตามเงามืดของเกาะ โดยทุกคนช่วยกันแจวเลียบไปตามเงามืดของเกาะ โดยทุกคนช่วยกันแจวเลียบไปตามริมเกาะเรื่อยๆ โดยไม่สามารถกางใบเรือได้เพราะไม่มีลม และเกรงจะเป็นเป้าสายตาแก่ผู้เฝ้าระวังนกตามเกาะเล็กเกาะน้อย ระหว่างที่อยู่ในเรือห้ามสูบบุหรี่และพูดจา เมื่อผ่านเกาะที่มีคนเฝ้าระวังนกแห่งหนึ่งและผ่านเรือหาปลาของเจ้าพนักงานเรือนจำ นักโทษ

การเมืองทุกคนต่างนอนราบกับท้องเรือและคลุมด้วยกระแซงอย่างมิดชิด เมื่อเรือผ่านพ้นไปแล้ว ก็ช่วยกันแจวบ้างพายบ้าง เพื่อช่วยเพิ่มความเร็วของเรือจนกระทั่งถึงโขดหินสูง เหนือน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งอังกฤษและไทยได้มีสัญญากันว่าจะไม่

ล่องข้ามหลักหินธรรมชาตินี้ เข้าไปจับผู้ร้าย เมื่อผ่านโขดหินนั้น ทุกคนก็เกิดกำลังใจมากยิ่งขึ้น ช่วยกันจ้ำด้วยพายที่ติดเรือมาแรงยิ่งขึ้น จนกระทั่งเรือเกยหาดทรายเกาะลังกาวิ เวลา 12.00 น. ของวันที่ 17 ตุลาคม 2482

ทางนิคมฯ ทราบเรื่องการหนีของนักโทษการเมือง เมื่อเวลา 02.00 น. เศษ ข้าราชการหลบหนีแพร่สะพัด

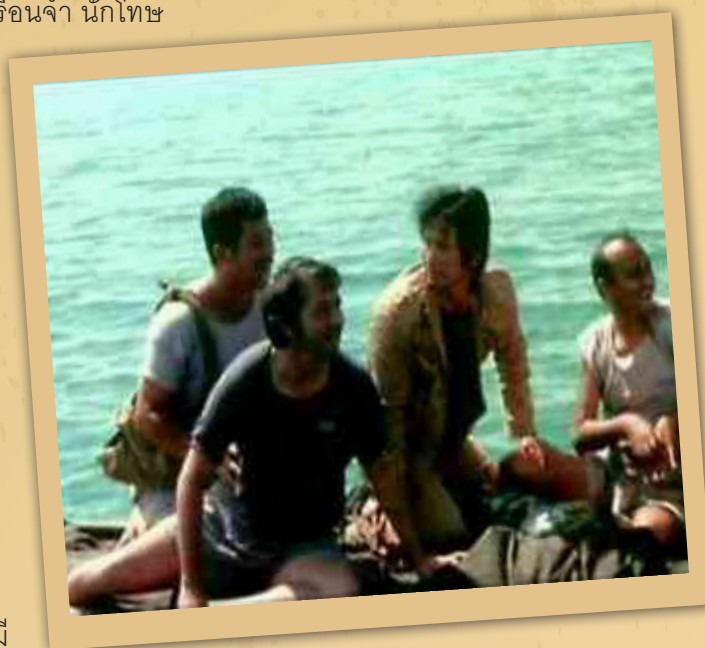
ไปทั่วอ่าวตะโลละอูดัง พร้อมๆ กับความโกลาหลอลหม่านและความสับสนวุ่นวายของเจ้าหน้าที่ใหญ่ๆน้อย แสงไฟฉายปรากฏขึ้นทั่วอ่าว ปืนทุกกระบอกถูกบรรจุกระสุนพร้อมที่จะใช้งานทันที จากนั้นก็แยกย้ายกันออกค้นหาทั้งทางบกและทางทะเลอย่างเข้มแข็ง

สำหรับการค้นหาทางบกนั้น ร.ต.บุญ แดงวิเชียร เป็นผู้อำนวยการค้นหา โดยสั่งให้เจ้าหน้าที่แยกย้ายกันติดตามทั้งป่าและอ่าวเล็กอ่าวน้อยทุกแห่ง ส่วนในทะเล ขุนอภิพัฒน์ สุรทัศน์ ออกติดตามด้วยตนเอง

โดยใช้เรือยนต์อาดังและราวี และใช้ฝีจอร์แล่นสะกิดเป็นวงกลม โดยให้มาบรรจบกันรอบเกาะตะรุเตา และหมู่เกาะใกล้เคียง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ

เมื่อการค้นหาและติดตามจับกุมตัวนักโทษการเมืองที่หลบหนีไปครั้งนั้นไม่ได้ผล ตอนสายของวันที่ 17 ตุลาคม

ขุนอภิพัฒน์สุรทัศน์ เดินทางไปยังจังหวัดสตูล และโทรเลขด่วนรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบ จากนั้นมีการตั้งกรรมการสอบสวนผู้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือให้นักโทษหนีไปได้ ซึ่งผลการสอบสวนของนิคมฯสรุปได้ว่า ขุนประมวლสุขสาร นายแพทย์ของนิคมฯ เป็นคนติดต่อหาบุคคลและพาหนะให้ โดยผ่านทางนายแถว เซาวนาศรีย ผู้คุมตรี เป็นผู้ไปทำการติดต่อ

กับ นายหมี ศรีวิโรจน์ ซึ่งเป็นพ่อตา และนายปูน (ไม่ทราบ ชื่อสกุล) น่าจะมีส่วนร่วมด้วย แต่ไม่แน่ชัด เมื่อสอบสวนเสร็จแล้ว ทางนิคมฯ ได้รายงาน กรมราชทัณฑ์ขออนุญาตปล่อยบุคคลทั้งสาม ที่ศาล จังหวัดสตูล ปรากฏว่า ศาลยกฟ้องจำเลย แต่กรมราชทัณฑ์ได้เอาผิดทางวินัยแก่จำเลยทั้งสาม โดยสั่งปลดออกจากราชการมีผลทันทีหมดมอง และสั่งให้นายหมี ศรีวิโรจน์ ย้ายครอบครัวออกไปจากเกาะตะรุเตา โดยด่วน นายหมี จึงต้องย้ายออกจากเกาะตะรุเตา ตั้งแต่นั้นมา

สำหรับนักโทษการเมือง หลังจากขึ้นฝั่งที่เกาะลังกาอีแล้ว เดินเลาะริมหาดทราย ไปได้ระยะหนึ่ง ก็พบกระท่อมของชาวประมงอยู่ จึงไปขออาศัยจนกว่าจะสว่าง เมื่อสว่างก็เดินทางต่อไปยังที่ว่าการอำเภอลังกาอี เวลาประมาณ 09.00 น. เพื่อรายงานตัวและแจ้งให้ทราบว่า เป็นนักโทษการเมืองหนีจากเกาะตะรุเตา มีความประสงค์จะไปหา “ตนกูยี่หว่า” ซึ่งเป็นบุตรสุดต่าน เจ้าพระยาไทรบุรี มีมารดาเป็นคนไทย ที่อลอสตาร์ จากนั้นขอหนังสือผ่านทาง เมื่อเรียบร้อยก็ลงเรือเมื่อเวลา 10.00 น. เพื่อไปอลอสตาร์ ถึงปากน้ำเคดาห์ เวลา 17.00 น. จากนั้นขึ้นรถยนต์โดยสารจากปากน้ำเคดาห์ไปถึงอลอสตาร์ เมื่อเวลา 17.30 น. ที่ทำการปิดแล้ว จึงต้องรายงานกับผู้บัญชาการตำรวจ ในวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2482 เวลา 09.00 น. ซึ่งได้

รับการต้อนรับอย่างดี เมื่อทำประวัติเรียบร้อยแล้วก็ต้องเสียเงินค่าเช่าเมือง คนละ 5 เหรียญ เป็นอันเสร็จพิธีการ ก่อนจากกันทางเจ้าหน้าที่มาเลเซียกำชับให้นักโทษการเมืองอยู่ในความสงบ

เมื่อทุกคนได้อิสระภาพแล้ว ต่างก็แยกย้ายกันหาที่อยู่และประกอบอาชีพตามอัธยาศัย เช่น พระยาศรภักย์พิพัฒน์ กับนายหลุย ศิริวัต ได้สร้างกระท่อมอยู่กับ ม.ร.ว.อื่น พวงศ์ (พลตรีพระยาเสนาสงคราม) ซึ่งลี้ภัยการเมืองมาอยู่ที่อลอสตาร์ก่อนหน้านี้ ส่วนการประกอบอาชีพก็ทำไปตามที่ทุกคนถนัด เช่น พระยาศรภักย์พิพัฒน์ เป็นครูสอนอยู่ที่วัดจันทาราม นายหลุย ศิริวัต ขุนอัคนีรถการ และ นายแจล้ม เลี่ยมเพชรรัตน์ ทำการประมงที่ปากน้ำกัวลาห์ ส่วนพระยาสุรพันธุ์เสนีค่อนข้างจะมีความสุขสบายกว่าทุกคน เพราะมีครอบครัวอพยพมาอยู่ด้วย โดยได้ซื้อบ้านเป็นของตนเอง และประกอบอาชีพเล็กๆ น้อยๆ เช่น ปลูกมะเขือเทศ ทำไร่ปลูกผัก เลี้ยงไก่ คณะผู้ลี้ภัยทางการเมืองอยู่กันอย่างสงบมาได้ระยะหนึ่ง ก็ถูกบีบบังคับให้ไปอยู่สิงคโปร์ด้วยเหตุผลทางการเมือง และส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประเทศสิงคโปร์ จนได้รับการประกาศนิรโทษกรรม มีเฉพาะแต่พระยาศรภักย์พิพัฒน์เท่านั้น ที่อพยพไปเรื่อยๆ จากสิงคโปร์ไปชวา และออสเตรเลีย เป็นแหล่งสุดท้าย ก่อนที่จะกลับกรุงเทพฯ หลังจากได้รับการประกาศนิรโทษกรรม พ.ศ. 2488

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

